

Evenkerne bygger forrådskamre på stolper beklædt med metal, så bjørne og andre dyr ikke kan stjæle maden.

Hallo, er der nogen hjemme?

- På nomadejagt i Sibirien

Når man besøger nomadefolk i Rusland, så er det svært at melde sin ankomst på forhånd. Endnu sværere er det at finde den nøjagtige adresse. I sommer opsøgte jeg evenkerne 700 km nordøst for Bajkalsøen og håbede på, at de var hjemme...

TEKST OF FOTO: GERNER THOMSEN

Hvis en læser eller to skulle have hørt om et jordskælv i Sibirien denne sommer, så er den god nok. Med en timing, der skulle vise sig at være uhørt god for denne sommerferie i Sibirien, havde jeg placeret mig lige i orkanens øje – eller nærmere bestemt på et hotelværelse i Irkutsk, 100 kilometer nordvest for epicentret. Jeg var midt i at pakke min rygsæk, da gulvet begyndte at ryste og dørene klapre. Min første tanke var, at det nok bare var en sporvogn eller en gammel russisk lastvogn, der kørte forbi udenfor vinduet – lige indtil jeg kom i tanke om, at jeg befandt mig på fjerde etage med udsigt over Angarafloden. Da det gik op for mig, hvad den egentlige årsag var, overvejede jeg et kort øjeblik, om jeg skulle stille mig hen under dørkarmen, som jeg engang har læst man skal gøre i en eller anden overlevelsesbog. Men ærligt talt, det virkede lidt urealistisk, at jeg skulle få lov til at blive stående i fred og ro på fjerde sal i ly under en dørkarm på et gammelt russisk hotel, mens tingene drattede ned omkring ørerne på mig. Jeg valgte derfor at åbne døren og kigge forsigtigt ud i den lange korridor. Her så jeg lige ind i de skræmte øjne på alle mine naboer og genboer, der også forsøgte at opklare, hvad der foregik. Et øjeblik efter løb alle i fuldt firspring ned

ad brandtrappen – ned på gaden foran hotellet til alle de andre gæster. Og så stoppede rystelserne vist nok.

Tyve spændende minutter

Det var ikke ligefrem informationen, som var i højsædet. En dame fra receptionen kunne dog bekræfte, at det var et jordskælv, og at epicentret lå omkring byen Bajkalsk ved Bajkalsøens sydbred. Rygterne gik på alt lige fra 6,3 til 9 på Richterskalaen. Hvis det sidste havde været rigtigt, ville turen ned fra fjerde sal nok have foregået i et andet tempo og mere direkte. Mobilforbindelsen var forsvundet for en stund, men ellers var der ingen umiddelbare ødelæggelser at se.

Lidt efter fik vi at vide, at nu, kunne vi godt gå indenfor igen. Hvis der kom et efterskælv, ville det blive mindre end det første. Det var vist, hvad et eller andet russisk seismologisk institut havde fortalt. Vel tilbage på værelset fortsatte jeg med at pakke min rygsæk til en vandretur langs Bajkalsøen. Et øjeblik efter bankede det hårdt på døren – det var en tydeligt nervøs etagevagt, som var i gang med at evakuere os alle igen. Nu havde det seismologiske institut skiftet mening. Et efterskælv ville med al sandsynlighed ramme

Irkutsk indenfor den næste time, og prognoserne lød på at det ville blive 8 på Richterskalaen! Ned på gaden igen – denne gang huskede jeg dog penge, pas, telefon og kamera, alt imens jeg øvede mig på sætningen: "I nat sover borgerne i Irkutsk på gaden, mens de forbereder sig på et efterskælv, der ventes at blive 8 på Richterskalaen". Man kunne jo aldrig vide, om de pludselig ringede fra Reuters bureau og ville have en kommentar og et par billeder. Nå, helt så galt gik det dog ikke, men truslen om et efterskælv vedblev at hænge i luften. Ligesom de fleste andre gæster, endte jeg med at gå tilbage på værelset efter et par timer. Jeg fik pakket min rygsæk (det var tyve spændende minutter) og tog bussen ud til landsbyen Bolshoe Goloustnoe ved Bajkalsøen, hvor jeg brugte de næste par dage på at vandre 60 kilometer sydpå langs den smukke klippekyst. Det passede mig fortrinligt ikke at skulle overnatte på hotellet og være afhængig af russernes evne til at tackle en evt. katastrofesituation – chancen for at overleve under et sammenstyrtet telt ville trods alt nok være større, end chancen for at overleve under murbrokkerne fra en gammel sovjet-dinosaurus af et tyve etagers hotel.

På jagt efter evenkerne

Det var nu hverken jordskælv eller vandretur langs Bajkalsøen, jeg var taget af sted for denne sommer. Det var for at finde evenkerne i den nordlige Tjita-provins øst for Bajkalsøen. Evenkerne er et nomadefolk, der lever af jagt og rensdyrbrug. Jeg kan ligeså godt tage luften lidt af ballonen og skuffe den nomade-interesserede læser med, at jeg ikke fandt dem. Der manglede simpelt hen lidt timing og en sprøjte med noget held.

Alt gik sådan set planmæssigt til at starte med. Efter tre dages rejse med tog og fly ankom jeg til den lille evenkerlandsby Chapa-Ologo. Min erfaring er, at små udsteder som dette er det perfekte udgangspunkt for skøre projekter a la det, jeg havde gang i. Der går sjældent mange minutter, før rygten om ens ankomst spredte sig til hver en køkkenkrog i landsbyen, og bliver man et par dage, så vil man ofte kunne lukrere på en tilsyneladende uudtømmelig kilde af gæstfrihed og nyttige informationer.

Allerede efter få minutter var jeg i kontakt med den lokale skoleinspektør, som straks tilbød overnatning på landsbyskolen. Skolens otte elever holdt sommerferie, så jeg kunne frit vælge, om jeg ville rulle soveposen ud på gulvet i klasselokalet eller i dyresamlingen med mølædte, udstoppede fugle. Allerede under den første kop te med skoleinspektøren fik jeg et varsel om, at timingen ikke var i top. Om morgenen var ti mænd fra landsbyen kørt op i bjergene i en pansret mandskabsvogn på larvefødder (et helt almindeligt transportmiddel i ødemarken på disse breddegrader) for at se til rensdyrene og gå på jagt, så hvis bare jeg var kommet en halv dag tidligere, kunne jeg være taget af sted sammen med dem. Nu gik

der i stedet flere dage med at opklare, hvor det var, mændene helt præcist var taget hen. Forklaringerne gik i både øst og vest, men jeg endte med at fatte tillid til en kvinde, som var gift med rensdyrbrigadens leder. Hun mente at vide, at mændene var taget op til et område, som var navngivet *Burpala* på de russiske topografiske kort, jeg havde medbragt hjemmefra. Desværre dækkede området over adskillige kvadratkilometer, men mere præcist kunne jeg ikke få det.

På besøg i en mineby

Som sendt fra himlen stod der pludselig en russer med sølv-tænder og snoet overskæg i skoleinspektørens køkkendør. Oleg, som han hed, var leder af en russisk mine oppe i bjergene, men var tilfældigvis kommet forbi landsbyen under en privat fisketur. Da han hørte om mit projekt, tilbød han straks, at jeg kunne køre med næste vagtskifte op til minen. Pointen var, at der så kun ville være 75 kilometer at gå til *Burpala* i stedet for 150 kilometer, hvis jeg startede fra landsbyen.

Næste morgen sad jeg i en gammel, rusten mandskabsbus, omgivet af kasser med tomater, kålhoveder og cigaretter – og så cirka tyve patinerede minearbejdere, der fordrev tiden med at drikke hjemmebrændt vodka af toliters sodavandsflasker. Det var en flot, men også noget nervepirrende tur ad de små bjergveje med flere hundrede meters frit fald til siderne. Vel fremme i den lille mineby blev jeg godt modtaget af køkkenpersonalet, som udover at byde på russisk kantinemad med kålsuppe og

fedtpanerede koteletter også sørgede for, at jeg blev indkvarteret i et af de små huse med satellit-tv og uden-dørs lokum. Den buttede kantinedame kunne fortælle, at der alt efter årstiden arbejder 50-150 personer i minen, og at det først og fremmest er kobber, man finder. Men også titanium, sølv og andre værdifulde metaller bliver transporteret ned til jernbanen på store trucks, hvorefter det vel ender på det sorte mafia-marked et eller andet sted.

Over-geologens mand

Som altid er det svært for russere at forlige sig med, at man rejser alene. De ser oprigtigt bekymrede ud, når det går op for dem, at man har planer om at vandre igennem bjergene og tajgaen på egen hånd. Min værelseskammerat fik hurtigt hidkaldt over-geologens mand, Boris, som havde boet i en skurvogn i minebyen sammen med sin kone de sidste mange år. Trods sit fordrukne ydre vidste han tydeligvis noget om området, men heller ikke han var meget for tanken om mit soloprojekt. "Du ender med at fare vild eller drukne i en de mange floder, du skal krydse undervejs", var hans tørre kommentar. Det endte dog med, at han tænde op og tilbød et lift i sin pansrede mandskabsvogn på larvefødder de første 15 kilometer.

Næste dag ved frokosttid – efter et par glas vodka og to-tre stegte fjeldørreder – rullede vi så af sted.

Cirka hvert femte minut stoppede Boris for at hamre løs på de paler, som holder larvefødderne sammen. Det var næppe en mandskabsvogn, som ville blive brugt i Afghanistan, men hvem ved, måske i Tjetjenien. Fremad kom vi da. Da jeg endelig blev sat af, så Boris tydeligvis betænkelig ud, og han sidste ord var, at jeg ikke skulle være bange for at vende om – jo før jo bedre!

Gennem myr og sump

De næste dage gik egentlig så godt, som man kan forlange. Det var tungt terræn at gå i med masser af myr og sump, som jeg forcerede i mine korte vandrestøvler. Et par gummistøvler havde absolut været at foretrække, hvilket Boris også havde bemærket, men Lonely Planet-guiden havde glemt at oplyse om dette. Faktisk havde den helt glemt at skrive om den nordlige Tjita-provins.

Jeg fulgte i sporet fra den mandskabsvogn, som rensdyrnomaderne var kørt ud i. På den måde skulle man jo ikke tro, det kunne gå galt – sporet ville i teorien føre mig lige til stedet. Ind imellem gik det dog ikke så let. Særligt når jeg skulle krydse floder, var det et problem at se, hvor mandskabsvognen var kørt op på den modsatte bred, og jeg brugte ofte timer på at genfinde sporet.

Efter et par dage kom jeg til en korsvej med en faldefærdig hytte, som rensdyrnomaderne havde brugt som vinter-

kvarter. Den var lige akkurat tæt nok til at overgå teltet i komfort, men lækker og indbydende kan man ikke sige, den var. Der er mildt sagt temmelig langt fra de sibiriske hytter i tajgaen til de velpolerede bjælkehytter i de skandinaviske fjelde. I hjørnerne lå der rådne kødrester, og vinduerne var kun nødtørftigt lukket med plastic. Myg og små knot havde uden problemer fundet udsigten til friskt blod. Men når man er træt nok, så går det alligevel. Jeg gik i hvert fald ud som et lys, da pandelampen blev slukket og TV2 havde givet aftenens sidste nummer på mp3-spilleren.

Spøgelseslejren

Sporet delte sig i to, men jeg var ikke i tvivl om, at jeg skulle vandre østpå ad Bjørnefloden, da den førte frem til området *Burpala*, som kvinderne i landsbyen havde snakket om. Det lød jo egentligt ikke så rart, det med den der 'Bjørneflod'. Boris og de andre havde dog også gjort en del ud af med skræmmende fagter at fortælle, at der var mange bjørne i tajgaen. Mens jeg prøvede at bilde mig selv ind, at de sibiriske bjørne er lidt mere sky og venligsindede end de canadiske og amerikanske, så spændte jeg hver nat samtidig hanen på et par medbragte nødraketter, som i bedste fald kunne forskrække en nysgerrig bjørn.

Billede 1: Boris reparerer larvefødderne for 117. gang på vejen ud i tajgaen.

Billede 2: I Chapa-Ologo fik jeg lov at sove på landsbyskolen, mens de otte elever holdt sommerferie.

Billede 3: En enlig evenker jeg mødte ude i tajgaen – han hørte til i en af landsbyerne og var på fisketur.

Billede 4: Skoleinspektøren i Chapa-Ologo (th) og hendes veninde, der altid havde drømt om en rolle i *Miami Vice*.

Billede 5: Hytten gav ly for natten, men nogen luksus kan man ikke sige, det var.

Efter yderligere et par dages vandring og et hav af flodkrydsninger, nærmede jeg mig det omtalte *Burpala*. Jeg begyndte at skærpe sanserne og lægge mere mærke til ting, som kunne forbindes med rensdyrnomaderne: friske spor i skovbunden, brækkede grene, gamle teltpladser osv. Bedst som det så aller-mest håbløst ud, dukkede der pludselig et rensdyrgærde op, som strakte sig flere kilometer gennem tajgaen. Da jeg så samtidig hørte hundeglam, var jeg overbevist om, at jeg havde fundet nomaderne. På den anden side af floden lå en oppustelig gummibåd, og jeg kunne se nybyggede hytter, træskelletter til telte og andre menneskeskabte ting. Der var bare lige den detalje, at nomaderne manglede. Jeg konkluderede, at de sikkert var taget på jagt og slog derfor teltet op og satte mig til at vente midt i den mennesketomme lejr. Der gik tre dage på den måde, uden at jeg så skyggen af liv – lige bortset fra hundene, som fór rundt og fangede mus. Om dagen besteg jeg toppe i området for at spejde efter tegn på liv; når mørket kom, varmede jeg mig ved bålet og nød udsigten til fuldmånen, der hver aften hang lavt over trætoppene og spejlede sig i floden. Men lige lidt hjalp det. Det virkede vitterligt som en spøgelseslejr, og da maden begyndte at blive knap, besluttede jeg mig for at bryde op og gå tilbage ad samme vej, som jeg var kommet.

Gennem ild og vand

Tunge skyer i horisonten varslede vejrskifte oven på en ellers fortrinlig uge med stegende sol. Det var som om, at det samme mønster gentog sig hver dag: varmt vejr om formiddagen og kraftigt regn og torden lige efter frokost. En dag blev jeg fanget i en tordenbyge, bedst som jeg befandt mig på en høj bakketop på vej ned ad Bjørnefloden. Der var ikke tid til at slå teltet op, så eneste løsning var at gøre sig så lille så mulig og vente på, at uvejret drev over. Jeg satte mig på hug med hættten godt trukket op omkring ørerne. Himlen var oplyst af lyn, som kom ubehageligt tæt på – til tider var der kun halve sekunder mellem glimt og brag – og i regnskyllene faldt der hagl så store som pinocio-kugler. Det varede tyve minutter, før uvejret var drevet over og jeg igen kunne fortsætte ad sporet, der nu om muligt var blevet endnu mere sumpet.

Dagen efter kom der mere regn, og jeg var klar over, at det hurtigt kunne blive et problem at krydse floderne, hvis ikke jeg skyndte mig tilbage. Derfor havde jeg heller ikke lyst til at udforske det andet spor nordpå ved korsvejen og den forfaldne hytte, som jeg i første omgang havde ignoreret. Det ville nemlig betyde endnu flere flodkrydsninger og formentlig en del mere myr og sump.

Den sidste dag på vej op til minebyen slog vejret over i massiv heldagsregn. Jeg vadede af sted på autopilot, fast besluttet at jeg skulle nå frem samme dag. Der går typisk en dag eller to, før reaktionen fra den massive nedbør i bjergene får floderne til at stige kraftigt. Men når det først sker, så sker det ofte med flere meter, og det kan tage dage eller uger, før floderne falder igen.

Tilbage i minebyen

Ved aftenstid bankede jeg på døren til Boris' skurvogn – drivende gennemblødt som en punkteret vandrotte. Han var tydeligvis lettet over at se mig igen og kunne fortælle, at evenkerne var kørt tilbage til landsbyen for et par dage siden. De havde altså haft deres lejr et stykke op ad det andet spor, blot en halv dags gang fra den forfaldne hytte! Mens jeg lå og ventede i det, der var deres kommende vinterkvarter, så havde de besluttet sig for at vende om og aflægge landsbyen en visit. Den eneste trøst var,

Hver dag bød på nye flodkrydsninger – ofte brugte jeg timer på at finde et vadested.

at det ikke havde gjort nogen forskel, om jeg på tilbagevejen havde forsøgt det alternative spor ved den forfaldne hytte – de var allerede vendt om på det tidspunkt.

Boris fortalte, at han allerede havde planlagt at køre ud og lede efter mig næste dag, hvis ikke jeg var dukket op. Han var sikker på, at floderne i løbet af det næste døgn ville stige med to-tre meter og fange mig på den forkerte side af dalen. Men nu var alt heldigvis godt, og det skal ikke være nogen hemmelighed, at det var en længe savnet luksus at komme indenfor i tørvejr og få lidt af kantinemaden, som efter to uger i tajgaen smagte betydeligt bedre end den første gang. Jeg fik et lift ned til jernbanen allerede næste dag, og så måtte jeg erkende, at løbet med hensyn til evenkere var kørt for denne gang.

BAM-jernbanen

På vejen tilbage tog jeg med toget vestpå via BAM-jernbanen. BAM er et fantastisk stykke ingeniørarbejde, som blev udført under Sovjetunionens sidste krampetrækninger i 1980'erne. I alt 4300 kilometer jernbane er bygget igennem de mest ufremkommelige skov- og bjergområder, man kan forestille sig – parallelt med den østlige del af Den Transsibiriske Jernbane, men bare 600-700 kilometer længere nordpå. Jernbanen går igennem 21

tunneller (den længste er 15 kilometer) og henover flere tusinde broer på tilsammen 400 kilometer. Og hvad naturoplevelser fra togvinduet angår, så slår den Den Transsibiriske Jernbane med flere længder.

Jeg stod af ved Severobajkalsk, byen for enden af den 600 kilometer lange Bajkalsø. Jeg havde hørt, at der plejer at sejle en båd på langs af søen ned til Irkutsk cirka to gange om ugen – jeg vidste bare ikke på hvilke dage, og som sædvanligt i Rusland, så er sådanne oplysninger meget svære, for ikke at sige umulige, at få fat på, med mindre man befinder sig i byen, hvorfra båden afgår. Jeg ankom med toget klokken ni om morgenen – det viste sig, at båden var afgået samme morgen klokken otte, og næste afgang var om fire dage! Så jeg måtte bide i det sure æble og fortsætte med tog til Irkutsk, der på disse kanter kører i en stor bue vestpå og gør det til en betragtelig omvej. Jeg måtte erkende, at dette åbenbart var sommeren, hvor timingen skulle vise sig at være i bund! Men på den anden side, hvis nu vejen i virkeligheden er målet, som en eller anden klog person vist engang har sagt, så gik det jo egentlig meget godt. Det prøvede jeg i hvert fald at bilde mig selv ind, mens jeg gik langs Bajkalsøen og stadig ærgrede mig lidt over, at evenkerne ikke var hjemme denne sommer.